

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๕๖

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และที่ พ. ๕/๒๕๕๔
ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

สรุปข้อเท็จจริง

ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของนายไมเคิล ชาร์ส เมสคอด กับพวก รวมแปดคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๓/๒๕๕๔ และนางทยอย หรือใจ หรือจอย รัตนกิจ กับพวก รวมห้าคน ผู้ร้องคัดค้านในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ. ๕/๒๕๕๔ รวม ๒ คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสองฉบับและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แจ้งว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งมีพฤติการณ์ด้านยาเสพติดและถูกจับกุมที่ประเทศเบลเยียม เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามหมายจับของประเทศอิตาลี จากการสืบสวนพบว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สินส่วนหนึ่งเป็นเงินสดฝากไว้ในบัญชีธนาคารในประเทศไทยและยังครอบครองโฉนดที่ดินในประเทศไทยซึ่งเชื่อว่าชื่อในนามของบุคคลอื่น จำนวนหลายแปลง คณะกรรมการตุลาการได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เข้าทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าว ต่อจากนั้นได้ประชุมพิจารณารวม ๒ ครั้งและมีความเห็นว่า เป็นกรณีที่ปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า เงินและทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงินฯ จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามนัยมาตรา ๔๕ และด้วยเหตุที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน แสดงว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของ หรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินในคดีนี้เป็นผู้เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมาย ว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๑ วรรคสอง บรรดาเงินและทรัพย์สินทั้งหมดในคดีนี้ จึงเป็น ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดและได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ ทรัพย์สิน จำนวน ๒๑,๓๐๑,๓๒๕.๑๑ บาท ตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมแปดคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เนื่องจากการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เป็นการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และ ย่อมอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อมาตรา ๒ ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งการกระทำความผิดมูลฐานที่พนักงานอัยการใช้อ้างในการขอให้ ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผล ใช้บังคับทั้งสิ้น โดยครั้งสุดท้ายถูกจับตามหมายจับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๒ ดังนั้น การที่จะใช้ บทบัญญัติตามหมวด ๖ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญามาลงโทษแก่บุคคลย้อนหลัง ย่อมขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิ และเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและ เสรีภาพ เนื่องจากคดีของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งยังไม่มีฟ้องดำเนินคดีต่อศาล จึงยังไม่มีคำพิพากษา ถึงที่สุดว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งได้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานแต่อย่างใด นอกจากนี้ การขอให้ ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่สองถึงที่เจ็ดตกเป็นของแผ่นดินด้วยข้อเท็จจริงและอาศัยบทบัญญัติตาม พระราชบัญญัตินี้ก่อให้เกิดความเสียหาย เนื่องจากการที่รัฐบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งได้รับ

การคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ทั้งที่ยังไม่มีการพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดทางอาญาได้นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานอันเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามของมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น การที่มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนี้ จึงขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

คำร้องที่สอง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง กับพวก รวมห้าคนตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ส่งข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งซึ่งต้องหาว่า ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ที่ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในการตรวจสอบทรัพย์สินปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งมีทรัพย์สิน ๒๓ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑๕,๑๐๗,๕๒๒ บาท ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว และแจ้งให้พนักงานอัยการจังหวัดชลบุรียื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งในส่วนการดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งนั้น ศาลจังหวัดชลบุรีพิพากษาเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ ให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งโดยวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัยตามสมควรว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ควรยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง ซึ่งคดีถึงที่สุดแล้ว ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งในกรณีดังกล่าวจึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา ๓๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง อาจเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงส่งข้อมูลให้ดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ได้พิจารณาแล้ว มีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวของผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไว้ชั่วคราว (ปัจจุบันราคา ๑๗,๕๗๗,๒๕๑.๕๑ บาท) ต่อมา ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๔ คณะกรรมการธุรกรรมได้พิจารณาเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมแล้ว เห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวที่คณะกรรมการธุรกรรมได้ยึดและอายัดไว้ชั่วคราวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเกินฐานะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ และเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับกระทำความผิด จึงมีมติให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

พนักงานอัยการได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ และพิจารณาแล้วขอเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ แม้ศาลจังหวัดชลบุรีพิจารณาให้ยกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่ง แต่ก็มิได้วินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ยกฟ้องเพราะเหตุที่พยานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัยจึงยกประโยชน์แห่งความสงสัย ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่า ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีดังกล่าว ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งเคยมีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดมาก่อน กล่าวคือ ก่อนที่เจ้าพนักงานจะจับกุมดำเนินคดีในคดีดังกล่าว เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมพร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมาก อนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดได้มีการดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้ว แต่ไม่เป็นผลหรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ พนักงานอัยการจึงขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งกับพวกรวมห้าคน ยื่นคำโต้แย้ง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๔ ต่อศาลแพ่ง สรุปความได้ว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ เพราะเป็นการใช้กฎหมายอาญาซ้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล เนื่องจากคำร้องของพนักงานอัยการที่อ้างไว้ข้างต้นนั้นผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและพวกเห็นว่า การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน คือการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ซึ่งจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ การขอให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาล โดยที่บุคคลไม่มีนิติสัมพันธ์ทางนี้กับรัฐ จึงไม่อาจกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากเป็นการที่รัฐลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้น ย่อมไม่สามารถใช้กับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ จากข้อเท็จจริงผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกเจ้าพนักงานจับกุมและถูกกล่าวหาว่า ร่วมกันมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และจำหน่ายโดยผิดกฎหมายเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มีผลใช้บังคับ คือ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ นอกจากนี้การที่มาตรา ๕๘ บัญญัติให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานโดยเปิดกว้างในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดินซึ่งเป็นโทษทางอาญาโดยมิได้คำนึงว่าขณะกระทำความผิดนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดตามบทกฎหมายหรือไม่ หรือความผิดมูลฐานจะถูกศาลพิพากษายกฟ้องแล้วก็ตาม อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ซึ่งคดีที่ผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้น ศาลได้พิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว ถือว่าผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งไม่มีความผิดและไม่ต้องรับโทษทางอาญา การที่จะนำมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาใช้บังคับลงโทษทางอาญาโดยการริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าตกเป็นของแผ่นดิน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๒๕ เพราะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็นและกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากศาลได้พิพากษายกฟ้องผู้ร้องคัดค้านที่หนึ่งและคดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ร้องคัดค้านทั้งห้าไว้ชั่วคราวโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ซึ่งผู้ร้องคัดค้านเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าว

เป็นการให้สิทธิแก่คณะกรรมการธุรกรรมมากเกินไป เกิดการถ่วงถ่วงหรือเลือกปฏิบัติได้ ทำให้สิทธิและเสรีภาพทางด้านทรัพย์สินของบุคคลไม่ได้รับการคุ้มครอง จึงเห็นว่าเป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเกินกว่าที่จำเป็น และเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ รับรองไว้

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา กล่าวคือ การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ได้ ศาลจะต้องพิจารณาว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นความผิดในคดีอาญาตามคำนิยามในมาตรา ๓ หรือไม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาจะมีหลักในการรับฟังพยานแตกต่างจากคดีแพ่ง ดังนั้น ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา คือ ศาลอาญา ศาลแพ่งจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ดังนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติให้ศาลแพ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๖ “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๒ “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

มาตรา ๔๘ “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๒๓๕ “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๖๔ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยทั่วถึง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒

หมวด ๖ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

มาตรา ๔๘ “ในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

การตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการธุรกรรมรายงานต่อคณะกรรมการ”

มาตรา ๔๕ “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุง้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขาธิการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้อายัดหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา และได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่สุด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งล่าสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา ๕๐ “ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้เห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกฤษฎาสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๔๕ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนที่ศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกฤษฎาสาธารณะ”

มาตรา ๕๑ “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๕ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๒ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์โดยจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

มาตรา ๕๓ “ในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของ ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้น ถ้าศาลไต่สวนแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยบทบัญญัติของมาตรา ๕๐ ให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแทนแล้วแต่กรณี

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะต้องยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่คำสั่งศาลให้ตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และผู้ร้องต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๕๐ ได้ เพราะไม่ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการหรือมีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น

ก่อนศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลแจ้งให้เลขาธิการทราบถึงคำร้องดังกล่าว และให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา ๕๑ หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอีก ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และให้นำความในหมวดนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๕ “หลังจากที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๔ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือยกย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ ก็ได้ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งตามที่ขอโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๖ “เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดตามมาตรา ๕๔ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่ง แล้วรายงานให้ทราบพร้อมทั้งประเมินราคาทรัพย์สินนั้นโดยเร็ว

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๗ “การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาไว้ หรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแลและใช้ประโยชน์โดยมีประกันหรือหลักประกันหรือให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

การให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สินไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด หรือการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ กำหนด

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้ง ชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงิน ที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี

การประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

มาตรา ๕๔ “ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใด เป็นทรัพย์สินที่สามารถ ดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๕๕ “การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการนี้ให้พนักงานอัยการได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง”

ประเด็นการวินิจฉัย

ผู้ร้องคัดค้านทั้งสองคำร้องได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลแพ่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกฎหมายพิเศษ ทั้งที่มีกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งออกมาใช้อย่างช้านานก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องการกระทำความผิดบางประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังปรากฏในเหตุผลในประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประเภท ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีกทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านั้น และโดยที่กฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้เท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว สมควรกำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

คำวินิจฉัยมี ๓ ประเด็น คือ

ประเด็นที่ ๑ ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลแพ่งในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินการยึดทรัพย์จากการกระทำผิดมูลฐานให้ตกเป็นของแผ่นดินเป็นมาตรการพิเศษเฉพาะ ซึ่งมีหลักการและเหตุผลในกฎหมายฟอกเงินกำหนดขึ้นเพื่อ

๑. เป็นหลักการคุ้มครองประโยชน์สังคม
๒. เป็นหลักการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ
๓. เป็นหลักการเรื่องการติดตามกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินคืนแก่สังคม

การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเฉพาะความผิดฐานฟอกเงินบังคับเอาทรัพย์สินไม่ได้บังคับเอากับบุคคล ถือว่าเป็นมาตรการพิเศษที่รัฐสร้างขึ้นเพื่อรองรับสภาพปัญหาที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ให้เกิดความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน ตลอดจนประโยชน์ของประชาชนโดยรวมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนส่วนใหญ่ของประเทศ และตลอดถึงประชาคมโลก และหลักการทางกฎหมายของพระราชบัญญัตินี้ ใช้กฎหมายแพ่งเป็นพื้นฐานของการดำเนินการ

ฉะนั้นการที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของศาลแพ่งตามมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ เป็นการใช้บังคับย้อนหลังอันเป็นโทษทางอาญา นั้น เห็นว่า การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวเป็นมาตรการพิเศษที่บังคับเอาเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางอาญาหรือโทษทางอาญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ แต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่งหรือไม่

๑. หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ เป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ แล้ว กล่าวคือเป็นกรณีรัฐธรรมนูญให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยเป็นมาตรการที่ได้กระทำเท่าที่จำเป็น และมีผลใช้บังคับทั่วไปไม่มุ่งหมายเฉพาะเจาะจง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ทั้งวรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่ประการใด

๒. หมวด ๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่งหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เป็นเรื่องของการรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน แต่รัฐธรรมนูญยอมให้มีการจำกัดสิทธิดังกล่าวได้ โดยต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ อันหมายความว่า รัฐธรรมนูญยินยอมให้ฝ่ายนิติบัญญัติออกกฎหมายมากำหนดขอบเขตแห่งการใช้สิทธิและการจำกัดสิทธินั้นได้ จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ หมวด ๖ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ แต่บทบัญญัติในหมวด ๖ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของบุคคลไว้เป็นขั้นตอน กล่าวคือ การพิจารณาถึงตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ต้องเข้าเกณฑ์ที่ว่า “ต้องมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีเหตุอันควรเชื่อ” จึงให้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังได้บัญญัติมาตรการรองรับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สินที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดไว้ในหลายมาตรา

เมื่อพิจารณาถึงหลักการของหลักนิติรัฐ ที่ว่า "ไม่มีสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการคุ้มครองโดยปราศจากขอบเขต แต่ขอบเขตการใช้หรือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ โดยรัฐมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์ด้านต่างๆ ของสังคมเป็นส่วนรวม ตามมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง จึงเห็นว่าหมวด ๖ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง แต่ประการใด

ประเด็นที่ ๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๕๕ ที่บัญญัติว่า "การดำเนินการทางศาลตามหมวดนี้ให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม" นั้น เมื่อศาลแพ่งเป็นส่วนหนึ่งในศาลยุติธรรม และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ ได้บัญญัติให้ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลแพ่งธนบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น การดำเนินกระบวนการพิจารณาจึงต้องใช้ศาลแพ่งเป็นผู้พิจารณาเป็นการถูกต้องชอบด้วยกฎหมายการจัดตั้งศาลแล้ว มาตรา ๕๕ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ แต่ประการใด

จึงวินิจฉัยว่า

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ ถึง มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๘

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ